

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Білошиста Алла Вікторівна , ст.гр. ЗВ- 31 - 3

*Науковий керівник викладач землевпорядних
дисциплін Євстаф'єв Василь Олександрович*

Малинський лісотехнічний коледж

Використання людиною ґрунтів в інтересах землеробства почалося у період неоліту майже 12 тис. років тому, коли з'явилося мотичне рільництво. Із розвитком поселень ґрунти широко використовували під забудівлю. Примітивна агротехніка та інтенсифікація застосування ріллі у процесі збільшення густоти населення зумовили руйнування ґрунту під впливом води та вітру. Тому вже понад 2 тис. років тому почали захищати ґрунти від ерозії (наприклад, у Китаї). У сучасному розумінні земельні ресурси – це складне поняття, до якого умовно належить визначення "природно-соціальне утворення", що характеризується ознаками просторового та інтегрального ресурсів – протяжністю, рельєфом, надрами, водами, ґрунтовим покривом, рослинністю, іншою біотою, а також є об'єктом господарської діяльності й розселення, визначає екологічні умови життя людей.

Земельні ресурси – сукупні ресурси земної території як просторового базису господарської діяльності і розселення людей, засобу виробництва, її біологічної продуктивності та екологічної стійкості середовища життя. Найбільший руйнівний вплив на ґрунти має ерозія.

З метою запобігання виникненню ерозійних процесів і боротьби з вже існуючими застосовують різноманітні заходи. Наприклад, організаційно-господарські, за допомогою яких визначають використання ґрунтів лише з огляду на їх придатність для тих чи інших цілей. Протиерозійні агротехнічні заходи вживаються, щоб поліпшити поглинальну здатність ґрунту, його стійкість до розмивання та видування. Гідротехнічні заходи забезпечують повне або часткове затримання поверхневого стоку, запобігання концентрації водних потоків, що зумовлюють водну ерозію. Також застосовують лісомеліоративні й лукомеліоративні протиерозійні заходи.

Окрім ерозії, найістотнішими причинами погіршення якості земельних ресурсів в Україні є вторинне засолення ґрунтів, підтоплення та висушування земель, їх антропогенно-техногенне забруднення. З метою боротьби з цими явищами застосовують різноманітні меліоративні заходи.

Меліорація здійснюється у регіонах, агроландшафти котрих потребують коректування властивостей і динамічних процесів, що ускладнюють використання їхнього біотичного потенціалу. Меліоративні заходи сприяють підвищенню біопродуктивності агроландшафтів та забезпечують регуляцію їх біопродукційних процесів.

Погіршенню якості земельних ресурсів України сприяє широке застосування різних засобів хімізації сільського господарства, до яких належать мінеральні добрива, хімічні засоби захисту рослин, регулятори росту рослин, штучні структуроутворювачі ґрунту тощо. Загалом у світі нараховується понад тисячу хімічних сполук, на основі котрих випускають десятки тисяч форм пестицидів. Переважна більшість пестицидів – це кумулятивна отрута, токсична дія якої залежить не лише від концентрації, а й від тривалості її впливу. Надто небезпечним є те, що залишки пестицидів перебувають у ґрунті тривалий час. Чим більше пестицидне навантаження на ґрунти, тим вища їх шкідливість для населення.

Сучасне використання земельних ресурсів України не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Розораність земель є найвищою в світі й досягає 57 % території країни та майже 80 % сільськогосподарських угідь. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель зумовлює зменшення родючості ґрунтів у зв'язку з їх переущільненням, втратою грудкувато-зернистої структури, водопроникністю та аераційною здатністю з усіма екологічними наслідками. Із ґрунтом кожного року виноситься 11 млн т гумусу, 0,5 млн т азоту, 0,4 млн т фосфору й 0,7 млн т

калію. Щорічні еколого-економічні збитки від ерозії ґрунтів перевищують 9 млрд грн.

Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають унаслідок забруднення ґрунтів викидами промисловості (важкі метали, кислотні дощі тощо) та використання засобів хімізації в аграрному секторі. Ситуація із забрудненням ґрунтів ускладнилася після аварії на Чорнобильській АЕС.

Радіонуклідами забруднено 74 райони 11 областей України, у тому числі 3,1 млн га ріллі. З використання вилучено 119 тис. га сільськогосподарських угідь, у тому числі 65 тис. га ріллі. Загальна площа сільськогосподарських угідь, забруднених радіонуклідами, становить 6,7 млн га, значна частка котрих розташована в Житомирській області та південних районах Київської. Інші забруднені ділянки у вигляді "плям" розміщені на територіях Рівненської, Волинської, Чернігівської, Вінницької, Черкаської та Тернопільської областей.

Тобто ґрунт – дуже складна і вразлива система, що формувалася протягом століть, але може бути зруйнована шляхом неправильних дій людини за лічені роки, місяці і навіть дні. Під впливом діяльності людини виникає прискорена (ексцесивна) ерозія, що часто зумовлює повне руйнування ґрунтів. При цьому втрати компонентів ґрунту не компенсуються та відбувається різке зниження його родючості. Руйнування ґрунту здійснюється у сотні й навіть тисячі разів швидше, ніж під час природних ерозійних процесів. У природних умовах родючість ґрунту постійно підтримується тим, що взяті рослинами поживні речовини знову потрапляють у ґрунт із опадами, мінералізуються та знову збагачують його. У сільському господарстві у ґрунт повертається лише незначна частина біомаси, інша – збирається під час урожаю. Особливо сильно виснажують ґрунт монокультури. Розвитку ерозії також сприяє знищення лісів, яке позбавляє ґрунт захисного шару.

За цих умов великого значення набуває діяльність нової генерації спеціалістів землевпорядників, до якого відносяться представники нашого покоління. Найперший та найважливіший обов'язок спеціаліста землевпорядника полягає у охороні земельних ресурсів від з ерозії та

антропогенного навантаження, а також захист прав землевласників та землекористувачів земельних ділянок незалежно від їх соціального статусу. Також спеціаліст-землевпорядник має ряд інших обов'язків, а саме:

- спеціаліст-землевпорядник відноситься до категорії спеціалістів та є посадовою особою місцевого самоврядування»;
- він має дотримуватися вимог та обмежень, обмовлених Законами України «Про боротьбу з корупцією» та «Про службу в органах місцевого самоврядування»;
- бере участь у реалізації державних програм, раціонального використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів, поліпшення навколишнього природного середовища ;
- готує та вносить на розгляд ради пропозиції та проекти рішень щодо;
- оформляє процедури передачі земельних ділянок у власність громадянам та юридичним особам, надання земельних ділянок у власність або тимчасове користування із земель комунальної власності відповідно до Земельного кодексу України, викупу земельних ділянок ділянок;
- готує та вносить на розгляд ради проекти висновків щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок відповідно Земельного кодексу України. Для суспільних потреб сільської ради;
- приймає участь в підготовці матеріалів для оформлення договорів на право тимчасового користування землею, в тому числі на умовах оренди;
- за дорученням сільського голови розглядає земельні спори, готує проекти висновків згідно з вимогами Закону України «Про звернення громадян».

Землевпорядник має володіти великим спектром знань з різних галузей науки, а саме: геодезії, правознавство, геології, ґрунтознавство, землевпорядкування, рослинництва і т.д. Загалом він повинен знати:

- основні Закони та нормативні акти України, які стосуються роботи місцевих органів влади у сфері земельних відносин, уміти застосувати норми чинного земельного законодавства та основні нормативно-правові

акти, що регулюють земельні відносини, добре володіти питаннями державної політики в цій галузі;

- зміст основних економічних процесів на рівні територіальних громад в умовах реформування економіки та становлення ринкових відносин;
- основи раціонального природокористування та охорони довкілля;
- основи організаційно-правової роботи;
- основні вимоги до діловодства та забезпечення схоронності документів сільських, селищних рад та їх виконавчих комітетів;
- основи експлуатації сучасної комп'ютерної техніки;
- правила внутрішнього розпорядку роботи;
- норми правила та норми охорони праці та протипожежного захисту.

Стан земельних ресурсів України не є стабільним через посилення процесів водної та вітрової ерозії, збільшення антропогенного навантаження на земельні ресурси і як наслідок нераціональне ведення господарства. Для раціонального використання земельних ресурсів треба запобігати несприятливим фізико-географічним процесам (ерозія, пере зволоженість, засолення, посушливість, солонцюватість та ін.), деградації ґрунтового покриву України (різкого збільшення площ еродованих земель, е гуміфікації ріллі, яка, згідно з даними Українського науково-дослідного інституту агрохімії і ґрунтознавства, становить 0,57 т/га в рік, катастрофічного росту концентрації пестицидів, залишків мінеральних добрив і важких металів тощо), першочергового значення набуває необхідність введення контурно-меліоративної організації території та контурно-меліоративного обробітку земель, перехід на безвідхідні технології та очистку шкідливих викидів промислових підприємств. Але основним гарантом поліпшення екології ґрунтів і підвищення їх родючості повинно стати запровадження альтернативного (біологічного) землеробства (внесення в ґрунт лише органічних добрив, біологічний захист сільськогосподарських культур від хвороб і шкідників, агротехнічні заходи боротьби з бур'янами тощо).

Список використаної літератури:

1. Електронний документ. Режим доступу:
http://pidruchniki.com/15660212/ekologiya/zemelni_resursi_ukrayini_osnovni_problemi_vikoristannya_ohoroni
2. Електронний документ. Режим доступу:
<http://www.br.com.ua/referats/Ekologiya/125653.htm>